

oblast za namestnika? Ona, ki preži na vsako zamujeno uro in kmete občutljivo za to kaznuje, pusti ravnodušnim srcem najbolj obiskovani drugi razred, kjer je redno obiskajočih otrok okoli 130, osiročen. Gosp. nadučitelj ima sicer v svoji skrbi svoj četrti in osiročeni drugi razred, toda vprašamo, ne da bi kratili zaslug prav skrbnega gosp. nadučitelja, so-li to zdrave razmere, in ne trpi pri tem šolski poduk? Trpi, in kako trpi! — V prvem razredu imamo že nekaj let provizorično učiteljico, tretji razred pa ima, hm, neki gospod, o katerem pač želimo, da bi ga vendar kedaj kak ugoden veter kam drugam zanesel. Morda bi dobil pri kakem nemškem pevskem društvu službo kot »Chormeister«. Saj so naši Woschnagg-ovci dosti bogati in si naj nastavijo svojega pisarja za »Vorschusskasse« in za svojo »Liedertafel« svojega »Chormeistra«. Mi pač ne uvidimo potrebe, da bi ta posel moral ravno opravljati učitelj slovenskih otrok. Učitelj slovenskih otrok naj bo naše gore list, najmanj pa sme to biti kak — naroden odpadnik!

ZDunaja. (Podporno društvo za slovenske visokošolce) je zadnje mesece prejelo raznih daril. Iz Novega mesta je g. Milan Škerlj, pravnik, poslal 25 fl. 30 kr. kot polovico čistega dohodka akademije, katero so novomeški visokošolci priredili v korist temu društvu in podporni zalogi v Gradcu. Iz Novega mesta je dalje društvu poslal g. A. Šešek, sedaj jur. cand. v Gradcu, 15 fl. 50 kr., katere so darovali gg.: J. Gerdešič, c. kr. okr. sod. predsednik, dr. Gestrin, c. kr. sodni svetovalec, dr. V. Žitek, odvetnik, po 2 fl., gospodič. Hermina Seidl, posestnica, g. dr. Fr. Detela, c. kr. gimn. ravnatelj, g. Rebek, višji davčni nadzornik, g. J. Seidl, trgovec, g. J. Mohar, ravnatelj pomožnih uradov, g. Perko, trgovec, po 1 fl., nadalje so darovali: gospa Mara Novak, gg. Končan, trgovec, Jos. Mehora, trgovec, J. Trdina, c. kr. prof. v p., Martin Petelin, c. kr. profesor — vsi v Novem mestu, g. Josip Petrič, trgovec v Ljubljani in g. Val. Oblak, trgovec v Novem mestu, po 50 kr. — Slavno hranilno in posojilno društvo v Ptujju je poslalo 20 fl.; slavna ormoška posojilnica 15 fl. — Vč. gpd. Anton Pipan, kaplan c. in kr. mornarice v Pulju, je med tamšnjimi Slovenci, ki ne želijo biti imenovani, nabral 10 fl. Gosp. Alojzij Pavlin, c. kr. živinozdravnik v Rogatcu, je za društvo nabral 7 fl., katere so darovali: Vč. gg. Jožef Tombah, dekan itd., Jožef Cerjak, kaplan, Jož. Trofenik, duh., gg. Aleks. Orožen, davkar, Alojzij Pavlin, živinozdravnik (po 1 fl.) in gg. Francišek in Ivan Ogrizek, Simon Sekirnik in Jož. Berlizg (po 50 kr.). Vč. gpd. dr. Andrej Karlin, c. kr. prof. v Ljubljani, 3 fl., g. dr. Janko Hočevar, odv. kand. na Dunaju, 5 fl., g. Jož. Prešern, c. kr. uradnik na Dunaju, 3 fl., g. dr. Kl. Seshun, dvorni in sodni odvet. na Dunaju, 7 fl. (drugo darilo). Na Dunaju so darovali: Gospa Marija Primožič, c. kr. prof. soproga, 5 fl., g. J. Navratil, vodja pomožnih uradov pri najvišjem sodišču, 5 fl., Slovenec, ki ne želi biti imenovan, 20 fl. Iskrena bodi hvala vsem darovalcem! — Dalje darove vsprejema društveni blagajnik vč. g. dr. Fr. Sedej, c. in kr. dovrni kaplan, ravnatelj Augustineju, Dunaj I., Augustinerstrasse 7.

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Pri Nj. veličanstvu svetlem cesarju je bil grof Banffy. Pravijo, da je zato moral priti na Dunaj, ker je ogerski vladni list »Nemzet« žaljivo pisal o naši vladi. — Državni poslanci so vsprejeli obrtno novelo, s katero pa obrtniki niso zadovoljni, v ponedeljek pa Pattaiev predlog, naj se Ogerski takoj odpove trgovska

in carinska pogodba. Zdaj je v obravnavi Wurmbrandov predlog o deželni zavarovalnici proti ognju. — V nižjeavstrijskem deželnem zboru bodo imeli krščanski socialisti »antisemitsko zvezo«, nacionalci pa »nemško-narodno stranko«. V gospodarskih rečeh bodo skupno postopali.

Češko. V nedeljo so napravili v Pragi omladinci shod, na katerem so tako ostro govorili o tiskovnih razmerah, da je komisar shod razpustil. Ker so nastali izgredi, je policija mnogo oseb zaprla. — V hebskem okraju so ustanovili Nemci zopet novo krščansko-socialno društvo.

Štajarsko. Dvorni svetovalec pri namestništvu, grof Chorinsky, je moral stopiti v pokoj. Bil je izvrsten uradnik, krščanski mož in vešč slovenskega jezika. Njegov naslednik, vitez Freidenegg, pa gotovo ne zna besedice slovenski; dozdej je bil pri namestništvu na Dunaju. — Na graške dopolnilne občinske volitve se antisemitje in krščanski socialisti pridno pripravljajo.

Koroško. Nasprotnika Slovencev, beljaškega okr. glavarja Schusterja je 17 občin imenovalo častnim občanom. Ali na komando? — Občina Medgorje je imenovala tudi g. V. Legata častnim občanom. — V Celovcu hočejo za občinske volitve volilno pravico tako razširiti, kakoršna je za državni zbor. — Železnica nižje vrste se bode zidala od Beljaka na visoki Dobrač.

Kranjsko. V nedeljo se je v Ljubljani in Kamniku mudil nadvojvoda Evgen. — V Ljubljani je začel izhajati krščansko-socialni tednik »Slovenski list«; stane 4 fl. na leto. — Umrl je generalni vikarij in stolni dekan ljubljanski, dr. Henrik Pauker pl. Glanfeld. — V Rodomljah niže Kamnika se ustanovi pošta.

Primorsko. Koncesijo za grajenje vipavske železnice so dobili slov. vipavski župani. Priborila sta jim to poslanca Alfred grof Coronini in dr. Gregorič. — Shod društva »Edinost« v Opčini pri Trstu je komisar Vidusso razpustil, ker je hotel edino le laški govoriti, predsednik dr. Gregorin pa tega ni dovolil.

Ogersko. Ministerski predsednik grof Banffy je bojda Fr. Košutu ponujal ministerski sedež, ako ta ne bode več poslanec. No, naš svetli cesar pač Košuta za ministra ne potrebujejo. — Vlado so stale zadnje volitve šest milijonov. Povprek je stal vsak vladni kandidat 30 tisoč goldinarjev. Odkod je Banffy denar vzel, to ga booo takoj vprašali krščanski poslanci v državnem zboru.

Vnanje države.

Rim. Sv. očetu je pisal abesinski kralj Menelik lepo pismo, v katerem se opravičuje, zakaj da ni na papeževo prošnjo izpustil laških ujetih vojakov; tega je bila kriva italijanska vlada.

Italijansko. Menelik je sklenil z Italijani mir. Mirovne pogodbe so za ošabno Italijo zelo poniževalne: ali je Abesinja postala velevlast ali pa Italija to ni več. — Parlament ali državni zbor se snide dné 30. novembra. Čim potrdi mirovno pogodbo z Menelikom, ga vlada razpusti.

Francosko. Vlada je prepovedala katoliškim škofom se shajati pri tem ali onem škofu. Naučni minister pa je prepovedal učiteljem shode prirejati. Taka je republikanska prostost! — Volilna pravica v senatsko ali gosposko zbornico se bode spremenila — na korist prekucuhov; toda v to senat gotovo ne bode privolil.

Belgijsko. Splošna vojaška dolžnost se ne uvede, ker temu poslanci preveč nasprotujejo. Radi tega je vojni minister odstopil. Torej bodo reveži, večinoma socialisti, še zanaprej morali sami vojaško suktnjo nositi.

Nemško. Pozanski deželni barvi rudeče-belo je cesar spremenil v belo-črno-belo. S tem je bojda ondi nemštvo utrjeno. Smešno! — V ponedeljek je bil v dr-

žavnem zboru razgovor o Bismarckovih razkritjih. Državni kanclar in tajnik sta hotela Bismarcka oprati, pa ni slo. Tudi druga pojasnila Avstrije ne morejo pomiriti.

Rusko. Iz Odese ob Črnem morju se brzojavlja, da so dobili vsi pomorski častniki strog ukaz, da morajo meseca decembra vsak hip biti pripravljeni, zbrati se v Sebastopolu. — Pisatelja grofa Tolstoja bode vlada bržčas izgnala, ker vedno hvali razne krščanske sekte ali razkole.

Srbsko. Zadnje dni minolega tedna so po vsej deželi napravile povodnji veliko škode. Tudi železniški promet je bil za več dni ustavljen. Vsled tega je vlada dovolila 50 tisoč dinarjev za podporo nesrečnim prebivalcem.

Turško. V Stari Srbiji se je ustanovila roparska četa, ki ropa in požiga po vaseh. Njen vodja je Feizi, znan razbojnik. Vlada pa ničesar ne stori za varstvo. — Tudi na Kreti še ne bode kmalu reda, ker so našli v Kaneji turške oklice, v katerih se pozivajo Turčini, naj pobijejo vse kristijane.

Špansko. Vlada je poslala na Kubo generalu Weylerju povelje, naj do dne 7. dec. premaga vse ustaše, sicer ga bode poklicala domov. Lahko rečeno, pa težko storjeno.

Za poduk in kratek čas.

Madjari in njih navali na slov. Štajar.

(Zgodovinski spominki; piše M. Slekovec.)

(Dalje.)

Da Kruci v Ljutomeru tudi farovžu niso prizanesli, se razumeva samo ob sebi. Takratnemu župniku, Matiji Wiserju, ki se je bil v pivnico skrtil in od ondod dekanu v Radgono pisal, kako hudo se mu godi, vzeli so 300 fl. v gotovini, drugih stvari so mu pa pobrali in uničili v vrednosti do 4351 fl. Kaplana Mateja Kosa, ki se je nekoliko protivil, ko so mu pobirali njegov imetek, so kar zvezali in seboj vlekli. V Razkrižju so ga sicer izpustili, toda njegovih rečij, vrednih 455 fl. mu niso nazaj dali.

Sploh je škoda, katero so Ljutomeržani takrat trpeli, grozno velika; cenili so jo na 40.234 fl.

Od tržana šli so Kruci nad kmeta, in tako so se godile tudi po vaseh zunaj Ljutomera žalostne in grozovitne reči. To nam potrjuje razni zapisniki iz one dobe, iz katerih naj tukaj samo nekaj malega sledi.

Na Moti so Kruci vzeli 42 konj, več ko 130 goved in 60 svinj; razun tega še 108 panjev, slanine in svinjskega mesa za 140 fl., 72 korcev zrnja, sočivja in moke, 18 štrtinjakov vina, oblačila, platna, blazin in druge jednake robe za 630 fl., vozne sprave in pohištva za 300 fl. in 141 vozov sena. — Iz Stročeje vasi so odgnali 39 konj, 94 goved in 154 svinj ter odpeljali in odnesli 41 panjev, slanine, svinjskega mesa in začimbe za 360 fl., moke, sočivja in zrnja s tem vred, kar je bilo na njivah vkončano, za 914 korcev, 13 štrtinjakov vina in jesiha, oblačila, platna, vdelenih kož, preje, prediva, s tem vred, kar je bilo zgorelo, za 580 fl., vozne sprave, plugov, bran, orodja in pohištva s tem vred, kar je bilo zgorelo, za 630 fl., sena in ostave 128 vozov in kop škop. — Tudi Pristovčanom so skoro vse pobrali. Vzeli so jim 24 konj, 53 goved, 115 svinj, 47 panjev, slanine, klobas in svinjskega mesa za 70 fl., 460 korcev zrnja, sočivja in moke, 4 štrtinjake vina, oblačila, obutala, vdelenih kož, platna in druge robe za 280 fl., vozne sprave za 480 fl., sena in otave s tem vred, kar je bilo zgorelo, 125 vozov. — Na Cvenu so odgnali gospodarjem 50 konj, 76 goved in 100 svinj ter

vzeli 40 rojev, svinjskega mesa, slanine in zabele za 170 fl., 142 korcev zrnja, 11 veder vina, oblačila, platna, blazin, preje za 360 fl., vozov in vozne sprave, orodja in pohištva za 387 fl. — Tudi lepi Cvengradič so do čistega oropali in napravili škode za 11.500 fl., potem so ga še užgali, da je postal tužno pogorišče in razvalina.

Jednako so divje trume razbijale in ropale tudi v Križevcih, Ključarovecih, na Grabah, v Branoslavcih, Cezanjevcih in po drugih vaseh, in česar tolovajska druhal ni mogla sama odnesti, morali so jej kmetje v njene tabore zapeljati.

Posamezne trope teh divjakov so razbijale tudi po vinogradih ter prihrule celó v spodnje Slovenske gorice. In po hribih in dolinah se je zaslíhal prestrašenih prebivalcev krič: »Bežite, bežite! Kruc pride, rebelija bo!« Naglo so zakopali, kar je bilo dragocenejšega in zbežali proti Mariboru. Kajti Kruci niso samo ropali in požigali, temveč tudi z ljudmi grozovitno ravnali. Nekatere so postreljali, druge smrtno zbili; tem so posekale roke ali noge, onim porezali ušesa in nose, nekatere so do nagega slekli in nezaslišane hudobije z njimi uganjali, z jedno besedo: delali in divjali so kakor Turki.

Ravno tako divje je razsajala tudi druga četa, ki je bila dne 3. februarija 1704 prihrula v Središče. Z žuganjem, da bodo vse hiše v trgu užgali, ljudi pa pomorili, ako ne bodo z njimi držali in jim pomagali, prisilili so Kruci Središčane, da so šli z njimi. Roparska druhal je šla najprej v farovž. Župnik Jernej Wenger je moral divjakom dati 300 korcev zrnja in 14 polovnjakov vina, kar so v svoj tabor spravili. Komaj so bili farovž zapustili, hoče župnik s pohištvom in ostalim živežem odbežati v Ormož, pa roparji ga na cesti dohitijo, vzamejo mu vse in farovž celó izropajo, slednjič pa ga še užgejo. Jednaka osoda je zadela tudi cerkev sv. Duha. Vse, kar je imelo v njej kako vrednost, kakor kelihe, ciborij, monštranco in druge dragocenosti, kar jih niso bili poprej poskrili, so Kruci pobrali, oltarje podrli in zunaj cerkve sežgali, v oropano cerkev pa postavili konje in tako iz hiše božje napravili konjski hlev.

Iz Središča so vihrali Kruci v Ormož. Mesto je bilo sicer precej utrjeno, pa divjaki se ga kmalu polastijo. Tudi v grad vderejo. Grajščak Franc Anton Petthe je še o pravem času s svojo soprogo pobegnil v Ptuj, meneč, da Kruci zakopanega zaklada itak ne bodo našli. Pa madjarska druhal je v gradu vse premetala in tako dolgo iskala, dokler ni našla zazidanih denarjev in dragocenostij. Po sobah so lopovi vse razbili in uničili; najmanjša reč ni ostala nepoškodovana. Grajske hleve in pristavo so užgali, iz pivnice pa 100 štrtinjakov vina odpeljali. Tudi v mestu so plenili, kar se je dalo, in pred odhodom užgali tri hiše.¹⁾ (Dalje prih.)

Smešnica. Ona: »Ko sva se ženila, si mi pravil, da z menoj rajši pojdeš v pekel, kakor v paradiž; zdaj pa se vedno kregaš. Kako je to?« — On: »Kako se ne bi kregal, ko vidim, da sem res v peklu!«

Razne stvari.

Domače. (Mil. knezoškof) so se včeraj zdravi vrnili z Dunaja. Udeleževali so se posvetovanja avstrijskih škofov pod predsedstvom kardinala Schönborna.

(Naši poslanci), državni in deželni, bodo imeli koncem meseca novembra posvetovanje, pri katerem določijo pogoje za zopetni vstop slovenskih poslancev v deželni zbor.

¹⁾ G. Adlešič, Diarium.